

Ömer Faruk Çolak

ofc1962@yahoo.com

GENEL TEORİ'NİN 75. YILINDA KEYNES'İN İKTİSADI YİNE GÜNDEMDE

"Uzun vadede hepimiz ölmüş olacağız. İktisatçılar önlerine, fırtına epeyce geride kaldığı zaman okyanusun yine durgun olacağını, bize fırtınalı mevsimlerde söylemek gibi fazlasıyla kolay ve tamamen yararsız bir görev koymuşlardır"

J. M. KEYNES

2011 yılı iktisatçılar için önemli bir yıl. Bunun nedeni krizin hala sürüyor olması değil. Elbette 2011 yılında küresel kriz yine tartışılmaya devam edecek. Ancak krize yönelik çözüm önerileri konuşulur iken, ihmal edilemeyecek olgular da var. Bunlardan birisi de John Maynard Keynes'in en önemli kitabı olan İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi'nin (General Theory of Employment, Interest and Money) yayınladığı

nışının 75. Yıldönümü, Keynes'in ölümünün 65. yıl dönümü olması.

John Maynard Keynes 1936 yılında yayınladığı ve kısaca Genel Teori olarak bilinen kitabı ile egemen iktisat teorisi olan klasik (neo-klasik) teoriye önemli bir darbe vurmuş, ve bir çoklarının ifade edilen bir devrimin, Keynes Devrimi'nin yolunu açmıştır. Keynes'in klasik iktisada getirdiği eleştiri ve iktisat teorisi ile politikasına getirdiği katkılar, öylesine önemlidir ki, kitabın ve Keynes'in yarattığı etki halen sürmektedir.

Nitekim The Economist dergisinin geleneksel anketinde 2011 yılında 50 meşhur iktisatçı ile yapılan "geçtiğimiz on yılda etkili olan iktisatçılar" anketinde, FED Başkanı Ben Bernanke'nin ardından Keynes ikinci sırayı almıştır.

Son On yılda Etkili Olan İktisatçılar

1. Ben Bernanke
2. John Maynard Keynes
3. Jeffrey Sachs
4. Hyman Minsky
5. Paul Krugman

Kaynak:www.economist.com, Feb 10, 2011

Keynes'i önemli kılan klasik iktisadın çözüm üretmediği 1929 krizinin yarattığı yıkımı onarmaya yönelik kuramsal temeli sağlam iktisat politikaları üretmiş olmasındır.

BEN BERNANKE

JOHN MAYNARD KEYNES

JEFFREY SACHS

HYMAN MINSKY

PAUL KRUGMAN

Bu yazıda ölümünün ardından (1946) 65 yıl geçmesine rağmen, hala iktisat teorisinde ve iktisat politikalarında güncelliğini koruyan, hakkında "Çağdaş Keynes" başlıkları atılan bu iktisatçı kimdir, ne yaptı da ağırlığını korumaya devam ediyor sorusuna yanıt aranacaktır.

Amacımız bu makalede konuya katkı vermektense öte özellikle yurtdışında yapılan tartışmalar çerçevesinde Keynes'in iktisatçı kimliği ile yaptığı üretim ele alınacaktır.

KEYNES: ELİT BİR YAŞAM

John Maynard Keynes 5 Haziran 1883'de Cambridge'de doğdu. Babası John Neville Keynes, Sir unvanı taşıyan, felsefe, mantık ve yöntem üzerine çalışan bir akademisyendi. Keynesde babasının yolunda gitmek için sıkı bir eğitim aldı. İngiltere'de Cambridge Üniversitesinde Alfred Marshall ve Edgeworth gibi önemli iktisatçıların verdikleri ekonomi derslerini takip etti. Keynes, üniversite sonrası 1906-1908 tarihleri arasında Hindistan Dairesinde çalıştı. 1909 yılında Alfred Marshall tarafından King Koleji'ne öğretim üyesi olarak alındı.

Keynes 1911-1937 yılları arasında Cambridge Üniversitesi'nde ekonomi dersleri verdi. 1940 -1946 arasında İngiliz Hükümetine maliye alanında danışmanlık yaptı. 1943 yılından ölene değin

Uluslararası Para Fonunun kuruluş görüşmelerinde İngiltere'yi temsil etti. Keynes'e 1942'de Lord unvanı verildi ve Lordlar Kamarasına alındı. Keynes akademisyenliğinin yanında bir sigorta şirketinde üst düzey yöneticilik yaptı. Kendi adına bir yatırım şirketi kurup, yönetti. Güzel sanatlara ilgisi nedeni ile bu konuda çalışan bir vakfın başkanlığını yürüttü.

leceğini (yani eksik istihdam durumunun varlığı) söyleyerek, klasik iktisatın bu tür sorunlar için reçete olarak sunduğu fiyat mekanizması ve esnekliklerle, sorunların çözülemeyeceğini ortaya koydu. Keynes'in işsizliğe bu kadar önem vermesi elbette 1929 krizi sonrası ABD ve Avrupa'da işsizlik oranlarının ciddi bir biçimde artmasına dayanıyordu. Ancak bu,

Keynes'in işsizliğe bu kadar önem vermesi elbette 1929 krizi sonrası ABD ve Avrupa'da işsizlik oranlarının ciddi bir biçimde artmasına dayanıyordu. Ancak bu, ekonomi çevrelerince yine de yadırganıyordu. Çünkü işsizlik kavramı herkes için bir iktisat terimi olarak yeni idi. Örneğin Oxford İngilizce Sözlüğüne "işsizlik" kelimesi ancak 1888'de girebilmişti.

Keynes'i bu kadar ünlü yapan, günümüzde iktisat politikası tartışmalarında adını öne çıkartan hiç şüphesiz bu parlak yaşamı değil. Onu önemli kılan klasik iktisadın çözüm üretmediği 1929 krizinin yarattığı yıkımı onarmaya yönelik kuramsal temeli sağlam iktisat politikaları üretmiş olmasıdır.

KEYNES'İN İKTİSADA KATKISI

Keynes klasik iktisatçıların aksine ekonomide gönüllü işsizlik olabileceğini, talep yetersizliği nedeni ile ekonomilerin durgunluğa girebi-

ekonomi çevrelerince yine de yadırganıyordu. Çünkü işsizlik kavramı herkes için bir iktisat terimi olarak yeni idi. Örneğin Oxford İngilizce Sözlüğüne "işsizlik" kelimesi ancak 1888'de girebilmişti.

Keynes 1929 sonrası ortaya çıkan işsizliğin kaynağının efektif talep yetersizliği olduğunu söyler. Keynes bu kabulüyle efektif talep yetersizliği nedeni ile kapitalizmin krize gireceğini daha önce iddia eden Malthus ve Marks'a yakınlaşmış olur. Keynes bu tavrı ile klasik okulun "her arz kendi talebini yaratır" görüşünü de ret etmiş oldu.

Keynes'e göre "her şey söylenip yapıldığında, para teorisi, "çamaşır yıkanınca bütün kirler ortaya dökülür" gerçeğinin ayrıntılı bir biçimde işlenmesinden daha fazla bir şey değildir".

Basit bir aykırılık gibi durmasına rağmen, bu karşı çıkış ile ekonominin fiyat mekanizması yoluyla kendi kendine dengeye gelemeyeceği de kabul edilmiş olmaktadır. Keynes bunu yaparken elbette 1929 krizi ile birlikte ortaya çıkan devasa arz fazlalığı ile efektif talep yetersizliğini kendine baz alıyordu.

Klasik okula göre faiz, tüketimden vazgeçmenin bir ödülü idi. Dolayısıyla da faiz oranı mal piyasasında belirleniyordu. Para talebi de işlem amaçlı yapıldığı için, para arzının yansızlığını savunmak kolay oluyordu. Bundan do-

layı klasik iktisatçılar Wicksell'e kadar analizlerini önce reel, sonra parasal analiz olarak yapıyorlardı. (Para teorisi ve politikası dersi alanlar bu yöntemin "dichotomy" olarak adlandırıldığını anımsayacaklardır). Keynes paranın yansız olmadığını ileri sürerek klasik okulun para teorisine ilişkin yöntemini ters yüz etti. Keynes böylece doğrudan parasal analize yöneldi. Analizin temel kabul ve yöntemi değişince, para talebine bakışta doğal olarak değişti.

Keynes Genel Teori'deki analizinde paranın sadece mübadele amaçlı değil, aynı

zamanda ihtiyat ve spekülatif amaçla da (saik, güdü) talep edileceğini gösterdi. Keynes özellikle spekülatif amaçlı para talebinin artması nedeni ile ekonomilerde likidite bolluğuna rağmen, merkez bankalarının para politikasının etkisiz kalabileceğini, yani düşük faize rağmen yatırımların artmayabileceğini (likidite tuzağı) ilk söyleyen kişi oldu. Keynes ekonomiye böyle bir durumda devletin müdahale etmesini, yani maliye politikası araçlarını kullanarak kamu harcamalarını artırması gerektiğini yazdı. Nitekim ABD Başkanı Roosevelt 1932 yılında aldığı "New Deal" kararlarını Keynes'in bu düşüncelerine göre şekillendirdi.

Yazdıklarımız Keynes'in 1929 krizi için koyduğu teşhisler ve çözümlerdi. Ancak dikkat ederseniz, Keynes'in tanımladığı sorunlar ve çözümler 2008 krizi içinde büyük ölçüde geçerlilik göstermektedir. Dolayısıyla ABD'de Başkan G.W. Bush döneminde başlayan, B. Obama döneminde de devam eden, talep artırıcı destek paketleri ve finansal sistemi regüle edici kamu müdahaleleri artık geleneksel klasik iktisadın egemenliğinin zayıfladığını, buna karşın Keynes'in iktisadının ayağa kalktığını göstermektedir. Bu gelişimi 1929 bunalımı ile birlikte ele aldığımızda, Keynes'in iktisadının talep yetersizliği kaynaklı krizlerde "so-

Son On yılda Etkili Olan İktisatçılar

- 1. Ben Bernanke*
- 2. John Maynard Keynes*
- 3. Jeffrey Sachs*
- 4. Hyman Minsky*
- 5. Paul Krugman*

Kaynak: www.economist.com, Feb 10, 2011

run çözücü” kimliğinin güçlü olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Keynes’in para politikası etkinliğine getirdiği eleştiri sadece para politikası bağlamında değildir. Keynes teorik olarak klasik okuldan farklı düşünmektedir. Ona göre “her şey söylenip yapıldığında, para teorisi, “çamaşır yıkanınca bütün kirler ortaya dökülür” gerçeğinin ayrıntılı bir biçimde işlenmesinden daha fazla bir şey değildir”. (Moggridge, 1985:73).

Keynes’in bu düşüncesini I. Dünya Savaşı sonrası imzalanmış **Versailles Antlaşması’ndan** itibaren yazdığı tüm makalelerde ve kitaplarda açık ya da örtük olarak görürüz. Özellikle 1930 yılından sonra klasik miktar teorisine karşı çıkışının netleşmesi ile birlikte para politikasına bakışı iyice netleşir. Bunun sonucunda da para politikasının etkin olmadığı durumlara Genel Teori’de daha rahat yer verir. Buradan yola çıkarak Keynes’i para politikasına karşı bir iktisatçı olarak görmek haksızlık olur. Keynes de para politikasının fiyat istikrarını sağlamada temel politik aracı olduğunu kabul eder.

Keynes’in Genel Teori ile ik-

Keynes, klasik iktisatçılar da dahil olmak üzere herkese, kapitalizmin kurallar ve kulvarlara sahip bir sistem olduğunu gösterdi. Ona göre bu kuralların ve kulvarların sınırları da devletin müdahalesi ile çizilir.

tisada yaptığı bir başka katkı da analizine beklentileri ve psikolojik faktörleri dahil etmesidir. Para talebi analizinde spekülasyon güdüsü ile beklentileri öne çıkartması, yine tüketim analizinde psikolojik faktörlere tüketimi belirleyen temel unsurlar arasında yer vermesi, bir çoklarının iktisat teorisinde beklentilere önem vermeyi klasiklere mal edışı de yine eksik anlamadan kaynaklanmaktadır.

SONUÇ

İktisat teorilerinin birçoğu iktisadi olgular üzerine oturarak ya da en azından bu

olguları merkez alarak ortaya çıkmıştır. Sanayi devriminin İngiltere ekonomisinde yarattığı değişim, klasik okulun değer, dış ticaret ve büyüme-bölüşüm teorisinin oluşumuna temel oluşturmuştur. Keynes’in Genel Teori’de ortaya koyduğu düşünce de böyledir. Açıkçası 1929 Bunalımı olmasa idi, Keynes’in gelir-harcama ya da para talebi teorisi kendine yer bulabilirdi mi sorusunu sorabilir-diniz.

1973 petrol krizi sonrası egemen iktisat okulu olan ve karşı devrim olarak adlandırılan Monetarist Okul da petrol krizi ile birlikte tanıştığımız durgunluk içinde enflasyon (stagflasyon) krizinin üstüne egemen olmuştu. İktisadi olgu ve teori-politika üçlemesine çoğunlukla işlemektedir.

Son olarak şunu da belirtmek durumundayız. Keynes, klasik iktisatçılar da dahil olmak üzere herkese, kapitalizmin kurallar ve kulvarlara sahip bir sistem olduğunu gösterdi. Ona göre bu kuralların ve kulvarların sınırları da devletin müdahalesi ile çizilir.

2008 krizi sonrası hükümetlerin ekonomilere yaptığı müdahalelerin altındaki gerçek de burada gizlidir. Keynes’i çağdaş yapan da budur.

KAYNAKLAR

P. Clarke, 2009, Keynes, Bloomsbury Press.

Paul Davidson, 2009, The Keynes Solution, Palgrave MacMillan.

J. M. Keynes, 1997 (1936), The General Theory of Employment, Interest, and Money Prometheus Books.

P. Krugman, 2009, How did Economists Get It So Wrong, New York Times, Sep. 6, 2009.

D. E. Moggridge, 1985, Keynes, AFA Yayıncılık.

R. Skidelsky, Keynes, Altın Kitaplar.

R. Skidelsky, 2008, “ A Thinker for Our Times, New Statesman, Dec. 18, 2008.

“Uzun vadede hepimiz ölmüş olacağız. İktisatçılar önlerine, fırtına epeyce geride kaldığı zaman okyanusun yine durgun olacağını, bize fırtınalı mevsimlerde söylemek gibi fazlasıyla kolay ve tamamen yararsız bir görev koymuşlardır”

J. M. KEYNES